

Kde lidé vidí hranici chudoby?

Ve dnech 25. 2. – 4. 3. 2002 uskutečnilo CVVM SoÚ AV ČR v rámci výzkumu *Naše společnost 2002* na reprezentativním souboru 1083 dotázaných ve věku od 15 let šetření, které se věnovalo problematice chudoby a jejího vymezení. Informace obsahuje základní výsledky, data za jednotlivé dílčí skupiny jsou uvedena pouze v případě dostatečného zastoupení reprezentantů těchto skupin v souboru.

Všem respondentům jsme položili následující otázku: „**Za chudou je považována taková domácnost, jejíž příjmy nepřesahují určitou hranici. Jaká by podle Vás měla být tato příjmová hranice pro čtyřčlennou rodinu, tj. manželský pár a dvě děti školního věku? Jedná se o celkový čistý příjem domácnosti.**“ Dotázaní v odpovědi uváděli konkrétní částku. Tabulka č. 1 zachycuje procentuální četnosti jejich odpovědí kategorizovaných do osmi intervalově vymezených příjmových pásem.

Tabulka č. 1 – Hranice chudoby pro čtyřčlennou domácnost

Do 8 000 Kč	1,2
8 001 – 12 000 Kč	7,7
12 001 – 16 000 Kč	19,3
16 001 – 20 000 Kč	31,5
20 001 – 25 000 Kč	17,9
25 001 – 30 000 Kč	11,9
30 001 – 40 000 Kč	7,9
41 001 Kč a více	2,6

procenta ve sloupci, bez odpovědi „neví“

Tabulka č. 2 – Hranice chudoby pro čtyřčlennou domácnost podle velikosti příjmu nutného k pokrytí základních potřeb

Čistý měsíční příjem na 1 člena domácnosti, který respondent považuje za nutný k pokrytí základních potřeb své domácnosti	Hranice chudoby pro čtyřčlennou domácnost (průměr v Kč)
Do 3000 Kč	14 129
Od 3001 do 5000 Kč	17 129
Od 5001 do 7000 Kč	20 605
Od 7001 do 9000 Kč	23 235
Od 9001 do 14 000 Kč	27 825
Od 14 001 Kč výše	31 585

Částka čistého měsíčního příjmu tvořící podle mínění respondentů hranici chudoby v případě čtyřčlenné domácnosti v průměru činí 22 210 korun, přičemž nejčastěji se v odpovědích vyskytoval údaj 20 000 korun¹. Jak ukazuje tabulka č. 2, představa o hranici chudoby se plynule mění spolu s představou o příjmu, který by postačoval k pokrytí základních potřeb domácnosti samotného respondenta. Lidé s vyššími nároky v tomto ohledu vidí výše i obecnou hranici chudoby. Rozdíl se objevují i z hlediska výše čistého měsíčního příjmu připadajícího na 1 člena domácnosti, i když souvislost mezi současným příjmem a vnímanou úrovní hranice chudoby není zdaleka tak výrazná a jednoznačná, jako tomu bylo v předchozím případě. Z hlediska subjektivního hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti se pak, pokud jde o předpokládanou úroveň hranice chudoby, neobjevily žádné rozdíly a významné diference se nevyskytly ani v případě dalších sociodemografických nebo jiných třídících znaků.

¹ Dotázaní z velké části inklinovali k uvádění kulatých částek, jako např. 15 000, 20 000, 25 000 apod. Ty pak v rámci jednotlivých intervalově vymezených kategorií uvedených v tabulce č. 1 reprezentují většinu příslušných odpovědí.

Dále byla všem respondentům položena otázka: „*Chudoba neznamená jen trvale nízké příjmy, ale také nemožnost dopřát si občas některé věci. Je podle Vás chudá ta domácnost, která si nemůže dovolit... ?*“ (viz tabulka č. 3)

Tabulka č. 3 – **Je chudá domácnost, která si nemůže dovolit...**

	<i>rozhodně ano</i>	<i>spíše ano</i>	<i>spíše ne</i>	<i>rozhodně ne</i>	<i>neví</i>
zaplacení léků, na něž se připlácí	61	32	5	1	1
obdarování členů domácnosti o vánocích	59	31	7	2	1
nové ošacení z běžných obchodů	39	48	11	1	1
dovolenou ani jednou za rok	35	39	19	6	1
obnovu vybavení domácnosti	25	53	17	3	2
módní oblečení	10	20	48	21	1
mobilní telefon pro děti	6	13	32	46	3

procenta v řádce

Mezi dotázanými jsme zaznamenali jednoznačný souhlas s tím, že chudé jsou domácnosti, které si nemohou dovolit zaplacení léků, na něž se připlácí, a jejichž členové si nemohou dovolit obdarovat své blízké o vánocích. V obou případech činil podíl souhlasících okolo devíti desetin, přičemž asi tři pětiny respondentů dokonce zvolili odpověď „rozhodně ano“. Naprostá většina občanů spojuje chudobu i s tím, že domácnost nemá na nákup běžné konfekce, na zaplacení jedné dovolené v průběhu roku a na obnovu vybavení domácnosti, i když v těchto případech lidé více volili odpověď „spíše ano“. Naopak nemožnost kupovat módní oblečení či pořídit mobilní telefon pro děti jsou s představou chudoby spojovány mnohem řídkěji – ve 30 % a v 19 % případů.

Podrobnější analýza ukázala, že s výjimkou dvou nejjednoznačněji přijímaných příznaků chudé domácnosti se postojem dotázaných liší z hlediska uváděné výše částky reprezentující hranici chudoby – lidé, kteří kladou hranici chudoby výše, relativně více souhlasí s tím, že vybrané příklady charakterizují chudou domácnost. Kromě toho se rozložení postojů k otázce chudoby v souvislosti s nemožností kupovat módní oblečení a pořídit dětem mobilní telefon lišilo i z hlediska věku – mladí lidé ve věku 15 až 19 let, eventuálně studenti častěji vyjadřovali souhlas, zatímco respondenti nad 45 a zejména nad 60 let, případně důchodci uváděli v těchto případech ve zvýšené míře názor opačný.

*Z výzkumů V02-02 (otázky EU.8, EU.11)
Tisková informace eu20424
Zpracoval Jan Červenka
Vydáno dne 24. dubna 2002*